

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D. Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

Articulus III. An detur actus humanus indifferens in individuo?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74152](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74152)

tates ad regulas rectæ rationis. Unde etiam quadruplex bonitas naturalis seu transcendentalis, quæ sequitur actionem ut actio & ens est, eaque non minus actui malo, quam bono communitur est. Secunda est bonitas moralis essentialis,

quæ sumitur ex objecto. Tertia est bonitas moralis accidentaliter desumpta ex circumstantiis. Quarta est eadem bonitas moralis desumpta ex fine, tanquam causa & motivo ipsius actus.

ARTICULUS III.

An detur actus humanus indifferens in individuo?

SUMMARIUM.

1. Dantur actus indifferentes secundum speciem.
2. Non dantur in individuo.
3. Quomodo species salvari debeat in individuo.
4. Quæ lege homo obligetur omnia opera ordinare in finem honestum.
5. Sine homo obligatus omnem suum actum ordinare in finem supernaturalem?
6. An in casu invincibilis ignorantia, aut in sequela Scotistica sententia detur actus indifferens?

§. I.

Resolutio quæstionis.

1. Suppono ex dictis, dari aliquos actus indifferentes, qui secundum speciem & præcisè ex meritis objecti, ad quod ab intrinseco referuntur, sunt indifferentes: siquidem deambulatio v. g. habens pro objecto exercitationem corporis, delectabilitatem lege permissam, ex vi objecti nec est bona, nec mala, sed indifferens; siquidem objectum ex se est prorsus indifferens, ut voluntas illud referat in finem honestum, & naturæ quæ rationali consentaneum, cum ex se solummodò dicat proportionem & commensurationem cum bono naturæ humanæ quæ sensitivæ. Quæstio est, utrum non solum secundum metaphysicam abstractionem & in statu essentia, ut vocant, sed & partem, in statu realis exercitii & in individuo prout actus à voluntate egreditur, detur actus aliquis humanus indifferens, qui neque sit bonus, neque malus moraliter?

2. CONCLUSIO: Non potest dari actus humanus indifferens in individuo. Ita contra Scotum S. D. hic q. 18. a. 9. Conformiter D. Augustino ep. 19. dicenti: Cavendum esse, ne quedam facta hominum media dicamus inter rectè facta & peccatum.

Probat primò autoritate legis Evangelicæ damnantis malitiæ verbum otiosum: sed eadem est ratio de actu indifferente, tanquam otioso: ergo & iste est damnabilis & consequenter non manet indifferens.

Min. probatur: verbum otiosum est & dicitur tale, non quia in nullum, aut malum finem proximum ordinatur, sed quia non ordinatur in debitum finem: atqui actus indifferens etiam non ordinatur in debitum finem; adeoque æque, imò magis est vituperabilis, quam verbum otiosum. Minor probatur: finis delectationis & commoditatis sensibilis non est debitum neque commensuratum naturæ rationali quæ tali: atqui actus indifferens juxta explicationem Adversariorum ordinaretur in finem delectationis & commoditatis sensibilis: ergo.

Probat secundò autoritate Theologorum communi consensu divinam providentiam adequatè dividendam in providentiam approbationis circa opera bona, & permissionis circa opera mala. Sed hæc divisio non esset adequata, si darentur opera indifferencia; siquidem pro istis tertius modus divinæ providentiæ deberet assignari.

Probat tertio autoritate Philosophorum, secundum quos non dantur habitus indifferentes: nam de natura habitus est bene vel malè disponere subjectum; ideoque Philosophus 2. Eth. dicit: quòd per habitus morales homo fiat melior, vel deterior. Atqui non est assignabilis disparitas, quare non deberent admitti habitus indifferentes generati ex actibus indifferenteribus si darentur, cum admittendi sint habitus virtuosos generati ex actibus studiosis, & habitus vitiosos generati ex actibus vitiosis.

Probat quartò hæc ratione. Omnis actus humanus, quicumque nec formaliter nec virtualiter dirigitur in finem honestum, est malus: sed actus, quem vocant indifferenterem, non dirigitur in finem honestum formaliter aut virtualiter, (aliàs quippe foret honestus & bonus moraliter:) ergo est moraliter malus & inhonestus. Major, de qua est status quæstionis, probatur: Actus humanus qui deficit à fine sibi quæ tali debito est malus moraliter: sed actus humanus non ordinatus in finem honestum, deficit à fine sibi quæ tali debito: ergo actus humanus non relatus in finem honestum hoc ipso est malus. Major constat: quia actus moraliter malus nil aliud est quam actus deficiens à fine & regula sibi debita. Minor probatur: Actui creaturæ rationalis quæ talis debetur finis honestus & consonus rectæ rationi, referibilis in debitum finem ultimum: hoc solo quippe fine in suo modo agendi homo differt à brutis animantibus, quæ & ipsa feruntur in bonum delectabile sensui accommodatum: Atqui actus humanus non relatus in finem honestum, deficit ab hoc fine: ergo etiam actus humanus non relatus in finem honestum, deficit à fine actui creaturæ rationalis quæ talis debito.

Confirmatur primò. Finis non subordinatus ultimo fini naturæ rationalis est deordinatus, & consequenter etiam actio tendens in tunc finem: atqui solum bonum honestum est subordinatum ultimo fini naturæ rationalis; cum bonum delectabile ut sic præcisè respiciat ultimatò proprium commodum & bonum naturæ sensitivæ: ergo.

Confirmatur secundò. Operari modo bruti est operari difformiter regulis prudentiæ, utpote distantis, omnia esse ordinanda in finem congruum: sed qui hæret in bono delectabili, non respiciendo

respicendo altiorem & honestum finem creaturæ rationali proprium, operatur modo & more bruti: ergo.

Confirmatur tertio. Invertitur ordinem à DEO auctore naturæ operationibus præstitutum, est inordinatum & defectuosum: sed operari propter delectationem [quod fit in actibus indifferentibus Scotistarum, utpote comestione, deambulatione, fricatione &c.] est invertitur ordinem à DEO auctore naturæ nostris operationibus præstitutum: ergo. Min. est S. D. suprâ q. 4. a. 2. ad 2. dicentis: *Divinus intellectus, qui est institutor naturæ, delectationes posuit propter operationes; nimirum ut istæ suavius & facilius elicerentur: ergo non delectatio debet esse finis operationis, sed operatio delectationis.* Et hinc est, quod sententia docens, non esse peccatum comedere ad satiæ solius delectationis causâ, quia licite potest appetitus naturalis suis adibus frui, & conjuges actum conjugii exercentes solius voluptatis causâ non peccare venialiter, fuerit damnata ab INNOCENTIO XI. ANNO 1679. n. 8. & 9.

§. II.

Solvuntur Objectiones.

3. **O**bjicies primò. Omnis species salvatur in aliquo suo individuo: sed datur sub genere moralitatis species indifferentiæ: ergo hæc salvari debet in individuo.

Respond. dist. maj. debet salvari in individuo secundum prædicata essentialia convenientia pro statu reali, concedo maj. secundum prædicata convenientia pro statu essentia & metaphysicæ præcisionis, nego maj. ergo indifferentia debet salvari in individuo secundum prædicatum convenientis pro statu reali, nempe tendentiæ positivæ in objectum delectabile lege permissum, concedo; secundum prædicatum negativæ indifferentiæ ad bonum & malum, quod convenit secundum statum metaphysicæ præcisionis, nego consequ. ergo datur in individuo actus indifferens, nec bonus nec malus, nego consequentiam. Sicut enim est impossibile dari hominem à parte rei, qui non sit contractus ad individuum hominis, ita est impossibile dari actum humanum, qui non sit ex determinato fine & motivo, homini quâ tali vel proprio, vel non proprio: si ex fine proprio, jam actus induit bonitatem; si ex non proprio, induit malitiam moralem.

Dices, Species contrahitur, non destruitur, per superadditas differentias à parte rei: ergo etiam actus indifferens secundum speciem manet talis à parte rei, neque transit in distinctam speciem moralitatis. Respond. dist. maj. species physicæ talis non destruitur à parte rei, & secundum prædicata realia, concedo; species quæ tantum est talis secundum metaphysicam abstractionem, nego anteced. & consequentiam. Siquidem indifferentia non est physica species moralitatis, quæ à parte rei reperitur in pluribus individuis, uti species hominis, &c. sed tantum metaphysica, & secundum metaphysicam abstractionem, in quantum intellectus præscindens ab omnibus principiis moralitatis specificam moralitatem constituentibus, considerat actum quatenus præcise terminatum ad aliquod objectum lege per-

missum: cum tamen à parte rei fieri non possit illud objectum per conventionem debiti vel indebiti finis non trahatur ad determinatam speciem bonitatis, aut malitiæ objectivæ.

Objicies secundò. Ubi non est lex, ibi nec prævaricatio: atqui nulla lex obligat, ut homo in omni sua operatione quærat honestum finem: ergo. Minor probatur primò: quia non potest ostendi, ad quodnam præceptum decalogi hæc obligatio pertineret. Secundò. Non est assignabilis virtus, è cuius motivo lex illa procederet.

Tertio. Praxis fidelium tenet, quòd nullum sibi de ejusmodi actibus scrupulum faciant, neque de his sese in confessione accusent. Quarto. Non esset ratio, cur non homo æque foret obligatus, ut omnem suam operationem referret in ultimum finem supernaturalem; siquidem natura rationalis de facto non tantum est ordinata ad finem honestum naturalem, sed etiam ad ultimum finem supernaturalem: atqui hoc nimis foret scrupulosum, & moraliter impossibile.

Respond. neg. min. est quippe lex naturalis aliorum præceptorum naturalium quasi fundamentum, ne homo in suo proprio modo operandi deficiat ab ordine & fine sibi ab auctore naturæ præscripto & in ipsa natura radicato: Unde actus à fine honestatis deficiens saltem mediè contrariatur præcepto negativo charitatis, quòd homo tenetur, ne ullam suam operationem subtrahat à relatione ad DEUM ut ultimum finem. Ex quo patet responsio ad primam & secundam probationem.

Ad tertiam probationem Respond. Ideo apud fideles non esse ustatum, ut se accusent de ejusmodi operationibus, quia ut plurimum sunt indeliberate, & præcisè ex impulsu nature provenientes. Facillimè etiam isti actus saltem virtualiter ab homine in gratia & charitate constituto referuntur in DEUM: quia, ut inquit hic S. D. *hoc ipsum, quod aliquis agit ordinatè ad sustentationem vel quietem sui corporis, ad bonum virtutis ordinatur.*

Ad 4. nego sequelam. Quia ordinatio hominis in finem honestum est intrinseca nature rationali, & in ipsius principis intrinsecis fundata, ordinatio verò seu elevatio in finem supernaturalem est ab extrinseco DEI decreto, quod non præsumitur humane nature obligationem tam gravem, & servatu ferè impossibilem voluisse imponere.

Objicies tertio: Si quis invincibiliter ignoraret hoc præceptum, vel sequeretur sententiam probabilem Scoti in eliciendo actum qui ex objecto indifferens est, is neque faceret actum honestum & bonum, neque actum moraliter malum: ergo in hoc casu faceret actum indifferenter. Anteced. probatur: quia actum honestum non elicit, nisi qui intendit directè finem honestum: at iste non intendit, quia vult & putat se facere actum indifferenter. Rursus non facit actum moraliter malum: quia, ut supponitur, vel laborat invincibili ignorantia malitiæ actui conjunctæ, quæ ipsi consequenter non est imputabilis in culpam; vel sequitur sententiam verè probabilem totius Scholæ Scotificæ, quam qui sequitur prudenter & sine peccato operatur.

Respond.

Respond. In tali casu operationem fore simpliciter honestam & licitam, cum omnis enim operans iudicio remoto & speculativo, sive in actu signato, existimaret, se elicere actum indifferentem; quia tamen in iudicio pratico & proximo iudicat se licite & prudenter operari, ita ut licititas

objecti ejusque conformitas cum regulis prudentiæ sit ipsi proximum motivum operandi, propterea in actu exercito amplecteretur motivum verè honestum conveniens recte rationi, adeoque eliceret actionem bonam & honestam.

ARTICULUS IV.

An idem numero actus possit transire de bono in malum?

SUMMARIUM.

1. Status questionis.
2. Non potest idem numero actus transire de bono in malum.
3. Paria instantia in contrarium.
4. Disparitas de moribus primò primò.
5. Disparitas de transitu actus necessari in liberum.
6. Disparitas de actu charitatis manente in patria.
7. Disparitas de actu intellectus transiente de vero in falsum.
8. Actus externus semper mutatur in esse moris, quoties fit ex bono in malum.

§. I.

Affertio negativa.

Actum est actum externum & imperatum, si spectetur in genere naturæ, posse de bono in malum transire: quia bonitas vel malitia moralis accedit naturæ actus externi; unde iisdem variatis ipsa tamen naturalis entitas non variatur. e. g. cœna ante mediam noctem ex honesto sine inchoata, & ultra mediam noctem, à qua incipit obligatio jejunandi, cum ejusdem advertentia continuata, quamvis initio fuerit moraliter honesta, deinde tamen incipit esse mala. Quæritur igitur est de actu interno elicitio voluntatis, à quo etiam actus externus moraliter bonus vel malus denominatur, an ille invariata sua individuali & numerica entitate possit transire de bono in malum? ubi affirmativam tuentur Capreol. in 2. dist. 40. Cajetanus hic q. 19. a. 1. Vasq; aliique.

Queritur ergo in primis: utrum eidem numero actui interno voluntatis entitativè & physicè invariato bonitas & malitia moralis successivè convenire possit, seu an possit transire de bono in malum? Deinde, an saltem actus ex fine malus possit secundum quid esse bonus ex objecto, vel à converso, malus ex objecto esse bonus secundum quid ex fine, vel aliâ circumstantiâ? Sicuti videmus in naturalibus & artificialibus aliquid esse ex una principali parte album, rectum, pulchrum, quòd tamen secundum quid & ex aliqua parte est nigrum, deforme, distortum. Primam partem in præsentem; alteram resolvemus in articulo sequenti.

CONCLUSIO. Non potest unus idemq; numero voluntatis actus etiam entitativè spectatus successivè transire de bono in malum. Ita Sorus q. 20. a. 6. & Rhedingus q. 8. a. 3. controvers. 3. Ratio est: Quoties mutatur objectum formale motivum & specificativum actus, toties entitativè mutatur actus voluntatis: sed quoties actus

voluntatis transit de bono in malum, toties mutatur objectum specificativum actus voluntatis; ergo. Minor probatur: Objectum specificativum actus boni est bonum honestum directè movens voluntatem ad sui protectionem, objectum verò specificativum actus mali est bonum sensibile habens conjunctam objectivam honestatem seu difformitatem cum regulis rationis, quod ratione suæ delectabilitatis directè, ratione verò inhonestatis tantum indirectè fit volitum: sed ista sunt objecta formaliter diversa, utpote in ipsa virtute & efficacia movendi inter se differentia, quorum unum est intrinsecè referibile, alterum verò irreferibile in Deum ut finem ultimum.

Confirmatur primò. Est impossibile, ut idem numero actus modò sit actus virtutis, modò sit actus habitus vitiosi: cum isti habitus inter se contrariantur, & consequenter producant actus contrarios: sed actus honestus & studiosus est actus virtutis, e contra actus inhonestus est actus vitiosus: ergo.

Confirmatur secundò. Est impossibile, ut actus malus transeat successivè in actum bonum: ergo similiter est impossibile, ut actus bonus transeat in malum. Eadem quippe, ut dici solet, est via Athenis Thebas, & Thebis Athenas. Anteced. videtur certum; quia actus malus secundum suam entitatem procedit à voluntate, ut ab illa pendeat non tantum ut à principio efficiente, sed etiam deficiente, & in ipso suo fieri deficienter tendat in objectum quatenus habens adjunctam objectivam difformitatem cum regulis rationis: ergo, nisi voluntas contrariò modo se habeat in productione sui actus, non poterit elicere actum bonum: sed hoc ipso non manebit eadem entitas actus mali & peccaminosi.

Confirmatur tertio. Actus bonus voluntatis secundum suam entitatem saltem ut plurimum pender ab auxilio speciali. & quidem supernaturali, si fiat ex motivo supernaturali: e contra impossibile est, actum malum pendere ab auxilio speciali: ergo si actus bonus in malum transeat, necesse est mutari entitatem actus, mutato videlicet concursu & influxu conservativo utriusque.

§ II.

Solvuntur objectiones.

Dices primò. Idem numero actus voluntatis, videlicet motus primò primus, potest fieri de necessario liber, de non morali moralis, & de non malo malus: ergo etiam idem numero actus voluntatis potest successivè transire de bono in malum. Consequenter probatur: quia ideo in